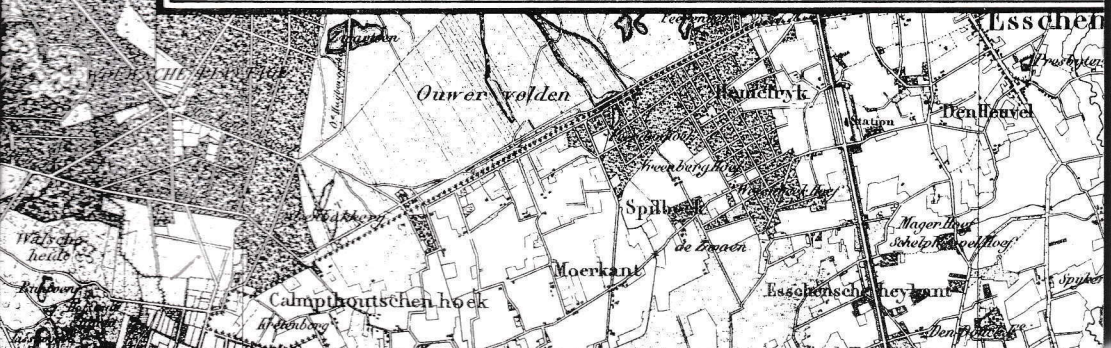

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2-'98

Hoe komt de Vierschaer tot stand ?

Regelmatig krijgen wij de vraag voorgelegd hoe ons tijdschrift nu precies tot stand komt. Graag willen wij dat in de laatste jaargang die de redactie in de huidige samenstelling uitbrengt, voor U uit de doeken doen.

Voor we daar nader op ingaan eerst een stukje historie, want dat is toch altijd de basis van de artikelen in 'De Vierschaer' geweest. De eerste plannen om te komen tot een uitgave van een eigen periodiek dateren van begin 1983. De eerste open dagen op het landgoed Wouwse Plantage vormde de directe aanleiding om een boekje uit te geven. Het werd een gevouwen uitgave met een beschrijving van foto's die op een tentoonstelling in het gebouwtje van de houtzagerij hingen en een artikel over die houtzagerij zelf van de hand van René Hermans. De oplage bedroeg ongeveer 50 exemplaren en omdat die in het eerste weekend al volledig uitverkocht waren werden er een vijftigtal extra gedrukt voor het tweede weekend. Ook die gingen vlot van de hand en dat eerste nummer is inmiddels een collectors item geworden.

Dat eerste nummer werd gemaakt op de (elektrische) schrijfmachine van Frank Schijven. De tekening werd met de hand gemaakt en met krasletters werd de tekst er bij gezet. Primitief, maar het werkte.

De omslag van dit nummer was overigens wel identiek aan de huidige omslag van het tijdschrift en ook het vignet van Karel Schrooijen, toen nog splinternieuw, werd door ons gebruikt.

Dit was de aanzet tot een reeks tijdschriften die tot in 1998 door zou lopen. In dat eerste jaar brachten we nog twee tijdschriften uit, waaronder een nummer dat bijna geheel gewijd was aan de Wouwse molens.

Specials

Die zogenaamde specials zouden in de jaren daarna nog regelmatig het licht zien. Denk maar aan het monumentennummer en het bevrijdingsnummer in 1985, waarvan we zelfs een tweede druk lieten maken. Verd-

Piet Meul stopt de gedrukte vellen van het brouwerijnummer in de vergaarmachine (Foto L. van Geel-Roosendaal)

er zijn onder meer als themanummers verschenen een boekje gewijd aan de Wouwse brouwerijen, de Wouwse steenfabrieken, de melkfabriek, een nummer gewijd aan de doodstraf in Wouw en een oorlogsnummer.

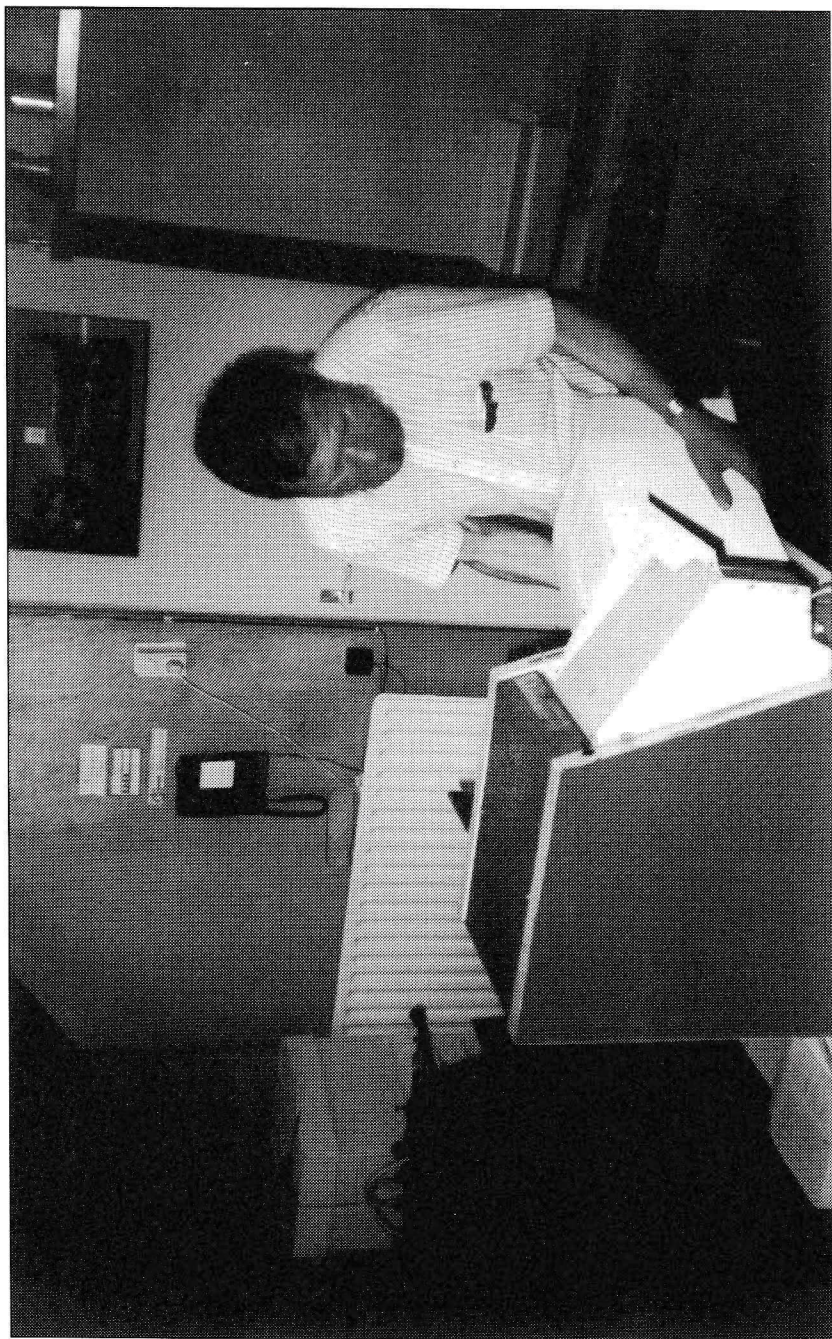
Naast die 'reguliere' tijdschriften begon de redactie ook met het uitgeven van een landgoedgids, fietsgidsen, wandelgidsen en een molengids. Allemaal boekjes die als warme broodjes over de verenigingstoonbank gingen. Dat gold ook voor een fotoboekje dat onder de naam 'Wouw toen en nu' verscheen. Hierin waren foto's van vroeger opgenomen en op de tegenoverliggende bladzijde een recente foto. Bepaalde straten waren nauwelijks veranderd, andere straten waren volledig onherkenbaar geworden. Voor vijf gulden verwisselden binnen de kortste keren de volledige oplage van eigenaar.

Kopie

Zo kort en simpel als het hierboven staat beschreven komt een tijdschrift van de Vierschaer niet tot stand. Er moet eerst een en ander gebeuren voor het zover is. De eerste zorg van de redactie is natuurlijk de kopie bij elkaar krijgen. Ideaal zou zijn als er een 'kopiemap' voorhanden zou zijn. Een map vol artikelen waaruit de redactie naar hartenlust zou kunnen putten. Grote artikelen, kleine artikelen, bladvullingen en noem maar op. Die is tot nu toe bij de Vierschaer niet aanwezig en daarom belt de redactie vaak stad en land af om mensen warm te maken om de pen eens ter hand te nemen.

De voorkeur gaat altijd uit naar in elk geval één interview per tijdschrift. Toch blijkt dat heel vaak op problemen te sluiten, niet omdat er geen mensen zijn die aan de tand gevoeld kunnen worden over vroeger, maar eerder omdat niemand een vraaggesprek inlevert. De ideale situatie zou zijn wanneer vier schrijvers bereid waren om één keer per jaar een interview te leveren.

In het verleden waren er enkele vaste schrijvers, zoals Jan Schijven die in de eerste jaren goed waren voor een vijftig tot honderd pagina's per jaargang. Ook de heer Struijs uit Bergen op Zoom, pastoor P. Berende en Henk Hellegers waren vaste leveranciers van artikelen. De redactie-

Een stapel afgewerkte bladen wordt voorzichtig uit de machine gehaald door Piet Meul. (Foto L. van Geel-Roosendaal)

leden Frank Schijven en vooral René Hermans waren wel het productiefst. In de eerste jaargangen was ook Marius Broos uit Roosendaal een prima schrijver. Hij beschreef 'Wouw en de spoorwegen' in dertien artikelen, voorzag die van illustraties en leverde tekeningen in. Eigenlijk het soort schrijver dat elke redactie op handen moet dragen, want aan zijn artikelen behoefde geen komma te worden toegevoegd. Ook voorzitter Arno Melis leverde regelmatig een artikel voor de serie 'Met de bloische roei gemeten...' En Piet Meul zorgde voor een reeks gedichten die uitstekend geschikt waren om het juiste aantal bladzijden per nummer te bereiken. En natuurlijk waren er incidentele schrijvers, eigenlijk te veel om op te noemen, maar die vindt u straks terug in een register dat eind dit jaar over de eerste tien jaargangen wordt uitgegeven.

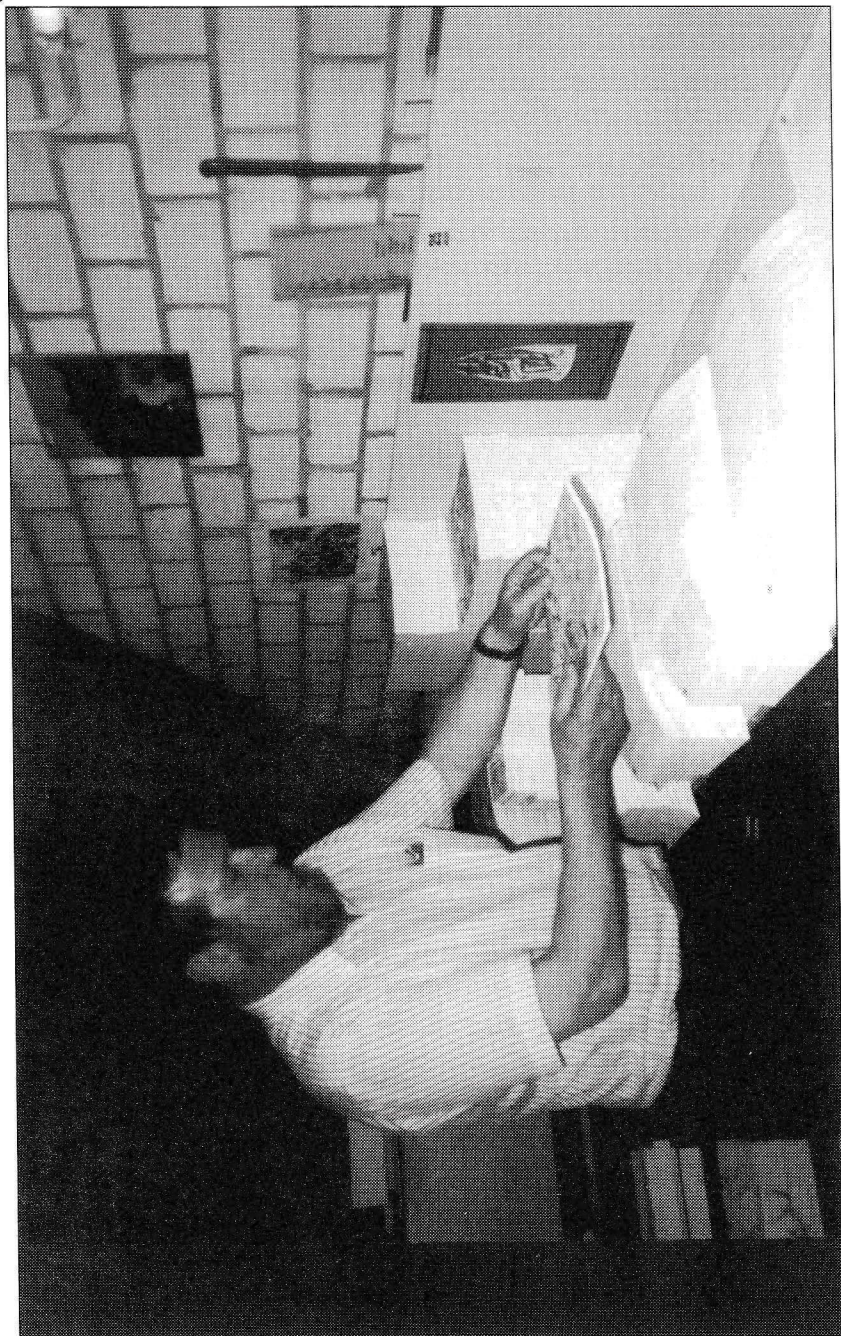
Bewerken

In veel gevallen moest de kopie enigszins bewerkt worden. Dat is het eigenlijke werk van de redactie. In de afgelopen jaren kwam daar vaak niet zoveel van terecht. Michel de Koning hanteerde regelmatig het rode potlood om taal- en tikfouten uit de teksten te halen. Maar veel tijd om artikelen met de schrijvers te bespreken, om hen tips te geven om een artikel uit te breiden en om te wijzen op eventuele aanvullingen, was er nooit. Er is een voortdurende tijdsdruk aanwezig. Om de drie maanden moet er weer een boekwerkje gereed liggen. Tot nu toe is dat ook altijd gelukt, waarbij niet steeds de juiste verschijningsmaand aangehouden kon worden, maar daar waren ook dubbelnummers debet aan.

Inmiddels heeft zich een nieuwe schrijver aangediend in de persoon van Christ van Oers. Dankzij zijn nijvere arbeid kon de redactie zich de laatste maanden wijden aan het echte correctie- en redactiewerk en dat was even een verademing, al was het niet voor lang, want ook nu moest er extra tijd in het zelf samenstellen van artikelen worden gestoken.

Kopie gereed maken

Zodra alle kopie gereed en verwerkt is, wordt de tekst uitgedraaid in de bekende kadervellen. In heemcentrum 'De Kapel' wordt op de verenigingscomputer met een standaarddocument de tekst uitgeprint.

Handmatig worden de setjes verzameld tot een compleet boekje. (Foto L. van Geel-Roosendaal)

Ook dat is een werkje dat enkele avonden in beslag neemt, want steeds moet gecontroleerd worden of de indeling wel klopt. Of tussenkoppen niet aan het eind van de bladzijde komen en of de tekst recht in het kader staat. Zetinstructies moeten gegeven worden, want de koppen, tussenkoppen en noten moet er wel in elk nummer hetzelfde uitzien. Wat dat betreft trakteerde het bestuur de vertrekkende redactie begin 1998 nog op een verrassing in de vorm van een nieuwe printer waardoor een volledig nieuwe opzet gemaakt moest worden van het printwerk. Het 'oude' WP5.1+-programma met het glyphixlettertype was niet meer bruikbaar en er moest overgestapt worden op een nieuwe Windows95 programma met alle aanloopproblemen en extra tijd van dien.

Indelen

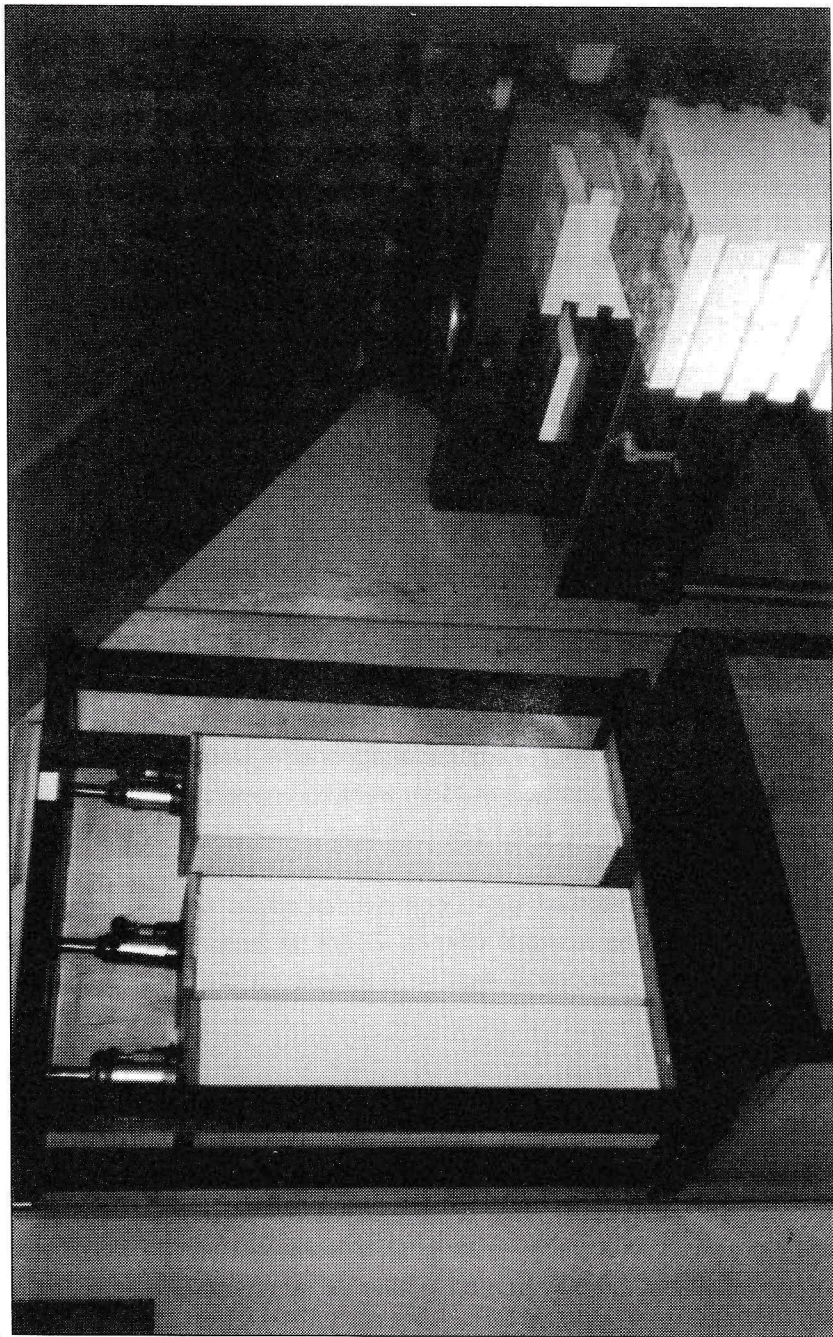
Zodra de kopie is uitgeprint in de kadervellen, kan een indeling worden gemaakt. Daarbij is natuurlijk van belang dat alle afbeeldingen en foto's bekend zijn. Die foto's krijgen een eigen pagina en bekeken wordt of er een onderschrift in de lengte of in de breedte gemaakt moet worden. Ook daarvoor bestaat een documentje.

Dan kan de volgorde van de artikelen worden bepaald en kan met potlood de nummering op de bladzijden aangebracht worden. Ook hier moet een regel in acht genomen worden, want bij oneven pagina's komt de nummering rechts en bij even pagina's links. Voor de drukker is dat het gemakkelijkst.

Verder moet rekening worden gehouden dat het totale aantal pagina's van het tijdschrift op een viervoud uitkomt. Zodra de nummering is aangebracht, kan de inhoudsopgave worden gemaakt en die wordt ook in een kadervel uitgeprint.

Foto's

De foto's die opgenomen worden, moeten altijd eerst een bewerking ondergaan. Ze moeten gerasterd worden en dat gebeurt bij een gespecialiseerde firma in Roosendaal. Die vergroot of verkleint de foto's om ze zodoende precies in het kader te krijgen. Meestal worden de foto's al voordat de definitieve indeling gereed is naar de reroman gebracht. Die

De gesneden boekjes liggen netjes in stapels onder de pers. Hier worden de ruggen verlijmd en na het drogen worden de boekjes losgesneden (Foto L. van Geel-Roosendaal)

kan dan aan de slag en na ongeveer een week kunnen de rasters opgehaald worden en op de juiste pagina worden gelegd.

Bij afbeeldingen en fotokopieën is dat gemakkelijker, die behoeven niet gerasterd te worden. Soms gebeurt het dat de redactie krantenfoto's aangeboden krijgt of foto's die in oude tijdschriften hebben gestaan. Daar kan weinig mee worden gedaan. Het maken van een raster is bijna onmogelijk omdat het om een afdruk gaat die al een keer gerasterd is. Er ontstaan dan vlekken, de zogenaamde moiré-vlekken op het raster en dat is dan niet bruikbaar. Deze afbeeldingen gaan dan ongebruikt retour naar de inzender, met een briefje waarom de foto niet bruikbaar was.

Drukker

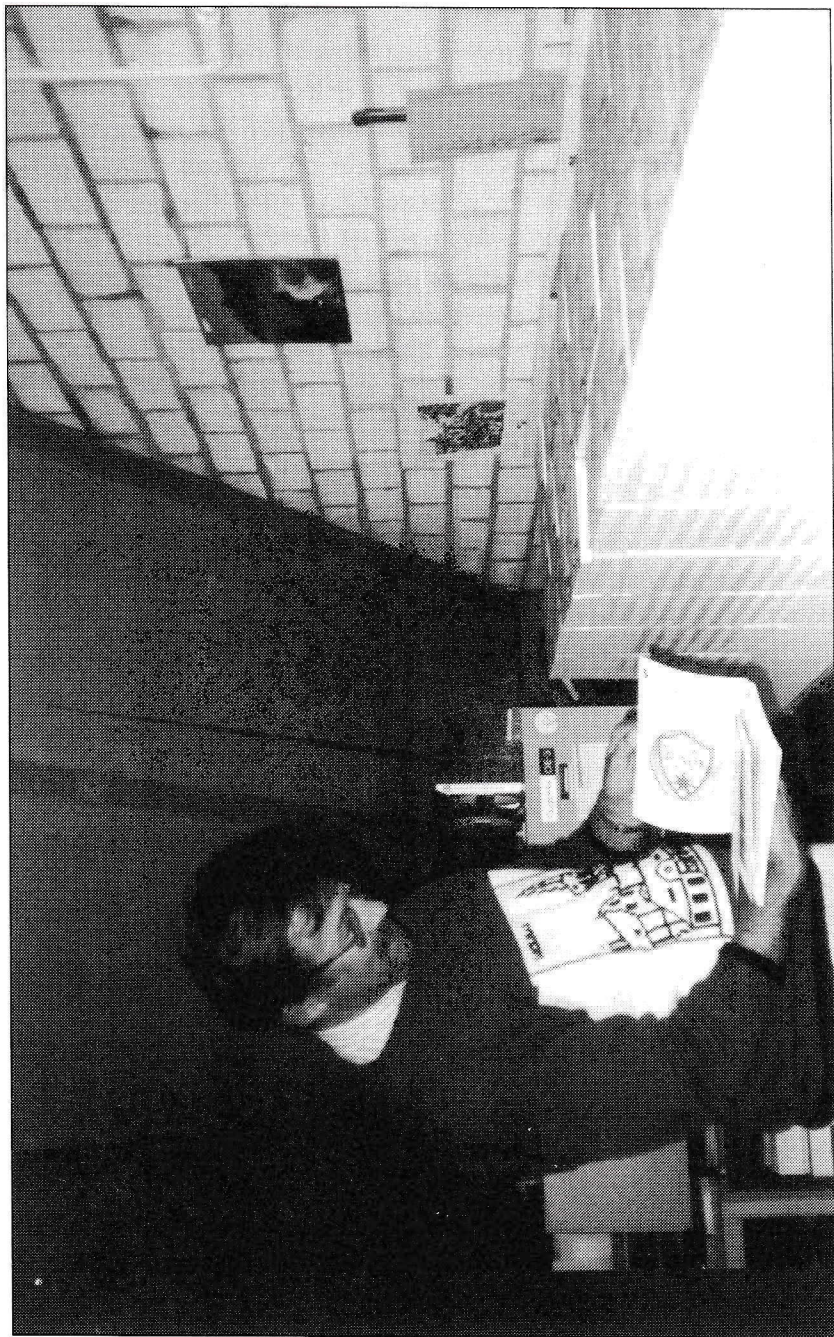
De volgende stap is contact leggen met de drukker. Meestal kan de kopie direct aangeleverd worden, maar voor het zover is, moet wel even berekend worden hoeveel papier nodig is voor de oplage van het tijdschrift. Dat papier ligt opgeslagen in de kapel en moet door de redactie naar Roosendaal worden gebracht naar de huisdrukker. Twee trappen opsjouwen en even uitleggen wat de bedoeling is. Hoe groot de oplage wordt en of er een uitvouwkaartje in moet.

De drukker gaat vervolgens aan de slag om de bladzijden van typografische nummers te voorzien, de foto's correct in te plakken en de onderschriften bij de juiste foto's te zetten.

Platen

Zodra de drukker gereed is met het monteren van het nieuwe tijdschrift, gaat hij aan de slag om metalen platen te maken. Op elke metalen plaat komen twee tegenover elkaar liggende pagina's te staan. Als een tijdschrift 100 pagina's telt, komen bladzijde 1 en 100 op dezelfde plaat.

Zodra de platen gereed zijn, begint het eigenlijke drukken. Eerst wordt de ene zijde van alle vellen bedrukt en nadat die enige tijd te drogen hebben gelegen, komt de ander zijde aan de beurt. Het drukken is een nauwkeurig werkje, want eigenlijk moeten de kaders precies op elkaar

De samensteller, René Hermans, bekijkt met een kritisch oog het eindproduct. (Foto L. van Geel-Roosendaal)

passen. De offsetmachine staat dan vele uren te draaien om alles zo perfect, maar ook goedkoop mogelijk voor elkaar te krijgen.

Zodra de vele drukgangen achter de rug zijn en ook de omslag van een nummer is voorzien, worden de vellen gesneden en gaan ze in de lijmpers. Hier wordt de rug ingelijmd en van gaas voorzien.

Nadat de lijm voldoende gedroogd is, begint het zogenaamde "schoonsnijden". Aan drie zijden wordt een stukje van het tijdschrift afgehaald en dan is het gereed om terug te gaan naar de Vierschaer.

Verspreiding

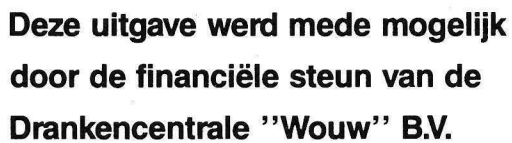
De drukker levert de tijdschriften bij de kapel in Wouw af en ondertussen zijn de stickers met de namen en adressen van de leden, donateurs en ruilabonnementen uit de computer gerold.

De stickers worden op de enveloppen aangebracht en de stapels tijdschriften worden verdeeld. Een deel gaat per post naar de lezers, een ander deel wordt door leden uit de vier kerkdorpen handmatig (en gratis) verspreid. Op die manier bespaart de vereniging weer op de portokosten.

Zo werd de afgelopen zestien jaar ons tijdschrift vervaardigd en het is onnodig om te zeggen dat daar vele duizenden werkuren aan ten grondslag lagen. Alles bijeen heeft de redactie u in die jaren zo'n 6400 pagina's tekst geboden.

Wouw, augustus 1998

De redactie

Kerkhof slikken

Hildernisse en